

Abstract.

The article deals with the essence of the concept of “moral consciousness” and its influence on teachers’ professional activity.

Moral consciousness makes a personality estimate himself and others. The relevance of the article is the formation of the moral consciousness in the process of individual’s educational formation and development of his moral norms, patterns of moral behavior and moral values, which determines the moral standards of behavior of the teacher.

The moral consciousness has a complex structure. It consists of closely intertwined categories of morality and moral sensitivity: good and evil, duty and conscience, shame and honor, will and purpose of life. But at the same time all these categories are arranged under a moral ideal, which defines the objectives and purposes of life.

The concept of moral consciousness is connected with the concept of moral thinking and moral self-esteem. Concentration of these components inevitably modifies the system.

The moral consciousness of personality develops under the influence of both external and internal factors that are closely linked. The external factors include social environment, family, work, the internal-conscience, duty, honor, shame. The moral consciousness is capable of forming the moral culture of human behavior. With its moral consciousness a teacher creates inner, spiritual world with his students, fasters a culture of behavior, the ability to improve themselves and their actions.

Keywords: *moral consciousness, moral thinking, moral self-assessment (reflection), moral culture.*

**МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО
УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УЧНІВ**

УДК 371

Вихор В. Г.

У статті проаналізовано можливість застосування інтеграційного підходу в підготовці майбутніх учителів до управління навчальною діяльністю учнів. Визначено вміння, що відповідають готовності вчителя до управління навчальною діяльністю учнів.

Ключові слова: *підготовка вчителя, управління навчальною діяльністю, підготовка до управління навчальним процесом.*

**МЕТОДИКА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К
УПРАВЛЕНИЮ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ**

Вихорь В. Г.

В статье проанализирована возможность применения интегративного подхода при подготовке будущих учителей к управле-

нию учебной деятельностью учеников. Определены умения, соответствующие готовности учителя к управлению учебной деятельностью учащихся.

Ключевые слова: подготовка учителя, управление учебной деятельностью, подготовка к управлению учебным процессом.

METHODS OF PREPARING FUTURE TEACHERS FOR THE MANAGEMENT OF TRAINING ACTIVITIES OF STUDENTS

Vykhov V. G.

The article analyzed the possibility of the integration approach in preparing future teachers to manage the training activities of students. The identified skills that meet readiness teacher to manage the training activities of students.

Keywords: teacher training, management training activities, preparation for learning management.

Актуальність теми. Діяльність учителя технологій з управління навчальною діяльністю учнів вимагає від нього широкого спектру знань з дидактики, психології, методики викладання, знань у предметній галузі, а також умінь оперативно регулювати та коректувати хід процесу навчання відповідно до результатів діагностики, планувати і прогнозувати навчальну діяльність тощо.

До останнього часу педагогіка та педагогічна психологія свідомо спиралися лише на специфічні закономірності процесу навчання, загальні ж закономірності процесу управління застосовувалися несвідомо, і в підготовці вчителів у вищих навчальних закладах не ставилася мета їх підготовки до управління якістю навчання.

Кінцеві цілі підготовки фахівців у вищих навчальних закладах визначаються потребами суспільства, соціальним замовленням. Конкретизація цілей полягає у виявленні всіх видів діяльності фахівця. Професійна діяльність фахівців задає і визначає цілі вивчення всіх навчальних курсів, а отже, і зміст, і форми відповідної навчальної діяльності студентів, які готуються до цієї професійної діяльності.

Отже, наразі особливого значення набувають дослідження, спрямовані на вивчення професійної діяльності та розробку «портрета» фахівця того чи того профілю. Практичним результатом таких досліджень стало створення і введення в дію кваліфікаційних характеристик фахівців [2].

Мета статті – визначити зміст та методику підготовки майбутніх учителів до управління навчальною діяльністю учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Аналіз попередніх досліджень та виклад матеріалу. Кваліфікаційна характеристика випускника за напрямом 6.010103 «Технологічна освіта» припускає, що студент повинен оволодіти новичками виконання таких видів діяльності:

- викладацькою;
- науково-методичною;
- соціально-педагогічною;
- виховною;
- культурно-просвітницькою;

- корекційно-розвивальною;
- управлінською.

Незважаючи на те, що управлінська діяльність виділена в кваліфікаційній характеристиці, зміст і методи підготовки до цього виду діяльності до кінця не розкрито і не вивчено. Це підтверджується тим, що фактично «управлінський процес відокремлений від предметного викладання. Учителі отримують «предметну освіту», тобто вони можуть викладати предмет, але не мають навичок управління учнями і навчанням ...» [3, с. 86].

Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів здійснюється за відповідними спеціальності навчальними планами та навчальними програмами курсів. Аналізуючи навчальний план підготовки вчителів технологій за циклами (гуманітарна та соціально-економічна підготовка; математична, природничо-наукова підготовка; професійна та практична підготовка), можна визначити такі, у процесі вивчення яких доцільно формувати знання і вміння, необхідні при управлінні навчальною діяльністю учнів.

При вивченні навчального матеріалу курсів «Педагогіка», «Психологія», «Методика викладання дисциплін (технологій, креслення)» наявна можливість формування знань та умінь щодо:

- здійснення систематичного, теоретично обґрунтованого та технічно забезпеченого контролю;
- виявлення рівня навчальних досягнень учнів;
- прогнозування результатів навчання, а також труднощів і помилок, на які можуть траплятися в учнів;
- стимулювання й організації різних форм діяльності учнів;
- ускладнювання вимог і стимулювання ходу роботи учнів з урахуванням тенденції їхнього розвитку.

В опануванні майбутніми вчителями навчального матеріалу курсів «Методика викладання дисциплін (технологій, креслення)», «Практикум у навчальних майстернях», «Креслення (інженерна графіка)» здійснюється формування знань та умінь з:

- поєднання діагностики з навчальним матеріалом;
- аналізу та відбору навчально-виховного матеріалу відповідно до цілей навчання, з урахуванням рівня навчальних досягнень учнів.

Важливе місце в підготовці майбутніх учителів до управління навчальною діяльністю учнів належить курсам «Методики викладання дисциплін (технологій, креслення)», оскільки під час їх вивчення в студентів, крім зазначених вище, також формуються знання та уміння: зрозуміти плани з навчально-виховної роботи на рік, семестр, теми заняття; з оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

У вивченні тем з дисциплін «Педагогіка», «Психологія», «Основи наукових досліджень» та в організації науково-дослідної роботи студентів відкриваються можливості для формування знань та умінь з проведення різних форм діагностики (бесіда, спостереження, анкетування, тестування, соціометрія), а також із розробки власної методики викладання, використовуючи наукові підходи.

Важливий комплекс знань та умінь також формується в студентів під час вивчення курсу «Психологія», що пов'язаний з підготовкою майбутнього вчителя до здійснення індивідуального підходу до учнів.

Можна припустити, що за успішного оволодіння навчальним матеріалом наведених дисциплін можна успішно оволодіти управлінськими знаннями та вміннями. Але на практиці навіть студенти відмінники стикаються з величезними проблемами в цій галузі.

Отже, усвідомлюючи поняття «підготовка майбутніх учителів до управління навчальною діяльністю учнів», доходимо висновку, що воно складатиметься з двох базових характеристик – «підготовка» й «управління навчальною діяльністю (насамперед якістю навчання)».

«Підготовку» розуміємо як цілеспрямоване, систематичне навчання, передачу необхідних знань та вмінь для майбутньої професійної діяльності. На підставі підготовки формується готовність майбутнього вчителя до управління якістю навчання. Готовність учителя до управління навчальною діяльністю учнів – це максимально сформований і достатньо виражений рівень мотиваційної спрямованості, професійно значущих якостей і вмінь, що дають змогу вирішувати завдання цілісного педагогічного процесу.

Готовність студентів до управління навчальною діяльністю учнів загальноосвітніх навчальних закладів передбачає:

- глибокі й міцні знання педагогічної теорії, сутності педагогічної діяльності;

- успішне володіння комплексом управлінських та педагогічних умінь, необхідних для самостійної практичної діяльності;

- усвідомлення взаємозв'язку між елементами знань і окремими вміннями;

- використання цих знань і вмінь в практичній діяльності.

Рушійною силою процесу формування системи знань і вмінь є потреба студентів у педагогічній теорії і практичній діяльності, їх інтерес до оволодіння системою знань і вмінь, який стимулює активність майбутніх учителів на навчальних заняттях і в період педагогічної практики.

Проаналізувавши роль учителя в процесі управління навчальною діяльністю учнів, проблеми підготовки майбутніх учителів, педагогічний досвід підготовки студентів до управління, можна стверджувати, що підготовка майбутніх учителів до управління навчальною діяльністю учнів повинна розглядатися з позиції системного підходу (Ю. К. Бабанський [1], В. С. Ледньов [4], Е. Г. Юдін [5]).

Таким чином, необхідними є фундаменталізація та інтеграція психолого-педагогічного, методичного і природничо-наукового знання, формування системи контрольної-діагностичних, інформаційно-аналітичних, мотиваційно-цільових, планово-прогностичних, організаційно-дослідних, регулятивно-корекційних знань і вмінь.

На основі проведеного аналізу можна виділити два компоненти готовності студентів до управління якістю навчання:

1. Теоретичний – система знань з дидактики, психології, методики викладання, знання в предметній галузі (технологія, креслення), у галузі управління.

2. Діяльнісно-практичний – сформованість управлінських умінь, здатність виконувати певну управлінську діяльність на основі раніше набутих знань, прагнення до самонавчання та саморозвитку.

Спираючись на проаналізовані вище підходи до дефініції поняття «підготовка до управління навчальною діяльністю учнів», можна сформулювати його визначення стосовно нашого дослідження – це складний багатосторонній процес озброєння студентів теоретичними знаннями і практичними вміннями із здійснення планомірного, прогнозованого та технологічно забезпеченого управління, спрямованого на створення оптимальних умов для досягнення високого рівня знань, умінь і навичок учнів.

Таким чином, управління якістю навчання, що здійснюється вчителем здійснюється через два функціональні блоки. Перший функціональний блок передбачає управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів і охоплює такі функції: контрольню-діагностичну; інформаційно-аналітичну; мотиваційно-цільову; планово-прогностичну; організаційно-виконавчу; регулятивно-корекційну. Другий функціональний блок спрямований на підвищення професійно-педагогічного рівня студентів й передбачає: педагогічний самоаналіз (рефлексія); підвищення рівня спеціальної підготовки; підвищення рівня психолого-педагогічної та методичної підготовки.

Проведений аналіз підготовки майбутніх учителів технологій до управління навчальною діяльністю учнів загальноосвітніх навчальних закладів дав змогу визначити такі вміння, що посідають центральну позицію у фаховій підготовці студентів:

- володіти різними формами діагностики: бесіда, спостереження, анкетування, тестування, соціометрія тощо, володіння технологіями їх проведення;
- виявляти рівень навченості учнів;
- поєднувати діагностику з навчальним матеріалом і виховною роботою;
- розробляти плани з навчальної роботи на рік, семестр, тему заняття;
- ускладнювати вимоги і стимулювати хід роботи з урахуванням тенденції розвитку учнів;
- оперативно вносити зміни в хід уроку, урахуваючи результати діагностики;
- поєднувати поточне інструктування й оперативний контроль учнів;
- здійснювати індивідуальний підхід до учнів;
- захопити учнів, зацікавити їх новими суспільно цінними перспективами;
- стимулювати й організувати різні форми діяльності учнів;
- прогнозувати результати навчання, а також труднощі й помилки, які можуть трапитися в учнів;
- планувати свою роботу з управління навчальною діяльністю учнів;
- відбирати, аналізувати навчально-виховний матеріал відповідно до цілей навчання, з урахуванням рівня підготовки учнів;
- володіти методикою викладання предмета;
- урахувати взаємини, особисті симпатії та антипатії учнів при їх групуванні для виконання загального завдання;
- проводити самоаналіз уроку;
- чітко формулювати мету та на її основі висувати завдання і ставити їх для себе й учнів.

Висновок. Формування загальнопедагогічних знань та умінь – тривалий процес, оскільки професійна готовність студентів формується цілісно впро-

довж усього процесу навчання у вищому навчальному закладі. Відомо, що під процесом навчання розуміють педагогічно обґрунтовану, послідовну, безперервну зміну актів навчання, під час якої розв'язуються завдання розвитку і виховання особистості. Концепція процесу навчання є конструкцією, розгорнутою не в просторі, як об'єкт, а в часі. Головна якісна своєрідність процесу навчання у вищому навчальному закладі полягає в тому, що цей процес, на відміну від виробничого, який у переважній більшості випадків постає як цілеорієнтована система, належить до класу ціннісно-орієнтованих систем. Тому набагато важче простежити всі можливі види взаємодій у такій системі, оскільки ці взаємодії та їхній характер у великій мірі залежать від якісних характеристик особистостей, задіяних у них.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці моделі підготовки майбутніх учителів технологій до управління навчальною діяльністю учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса : Методические основы / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1982. – 192 с.
2. Каган В.И. Основы оптимизации процесса обучения в высшей школе : научно-методическое пособие / В. И. Каган, И. А. Сычеников. – М., 1987. – 143 с.
3. Кулюткин Ю. Н. Психология обучения взрослых / Ю. Н. Кулюткин. – М. : Просвещение, 1985. – 128 с.
4. Леднев В. С. Содержание образования : сущность, структура, перспективы / В. С. Леднев. – М. : Высшая школа, 1991. – 204 с.
5. Юдин Э. Г. Системный подход и принцип деятельности / Э. Г. Юдин. – М. : Знание, 1978. – 176 с.

Abstract. *Based on the analyzed timing, found that «training in the management of educational activities of students» - is a complex and multidimensional process arming students theoretical knowledge and practical skills of the implementation of planned, predictable and technologically secured management aimed at creating optimal conditions for achieving a high level of knowledge, skills and skills of students.*

Separate the two components of students' readiness to quality management education: an action-theoretical and practical. Thus, quality management training undertaken by a teacher in two functional blocks. The first function block provides management training and cognitive activities of students and includes the following features: kontrolno diagnostic, information and analytical, motivational target, planning and predictive, organizational, executive, regulative-correction. The second functional unit is aimed at improving the professional and educational level of students and includes: teaching introspection (reflection) raising special training, improve the psycho-pedagogical and methodological training.

The analysis of future teachers of technology in the management of training activities allow students to identify these skills, occupying a

central position in the professional training of students. In particular: possession of different forms of diagnosis: conversation, observation, questioning, testing, etc. sociometry, ownership of their technology, identify the level of student learning; combine diagnostics with educational material and educational work, to develop plans for academic year, semester, subject, class, complicate requirements and encourage progress considering trends in students; make quick changes in the course of the lesson, including diagnostic results, combine the current instruction and operational control of students; make individual approach to students; capture student interest them socially valuable new perspectives, stimulate and organize various forms of students; predict learning outcomes, difficulties and mistakes which students can meet, plan their work with the management of training activities of students and others.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ І СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ ВНЗ

УДК: 159.9:34

Павелко І.І.

У статті розкриті механізми та методи, які впливають на формування правосвідомості і правової активності студентів юридичних ВНЗ.

Ключові слова: правосвідомість, правова активність, механізми впливу, методи.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОСОЗНАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ЮРИДИЧЕСКИХ ВУЗ

В статье раскрыты механизмы и методы, которые оказывают влияние на формирование правосознания и правовой активности у студентов юридических ВУЗов.

Ключевые слова: правосознание, правовая активность, механизмы влияния, методы.

CREATING LEGAL CONSCIOUSNESS OF SOCIAL AND LEGAL ACTIVITY OF STUDENTS OF LAW SCHOOL

The article reveals the mechanisms and methods that help to promote justice and the right activity at law students.

Keywords: sense of justice, legal activity, mechanisms of action and methods.

Постановка проблеми. Актуальність звернення до проблеми формування правосвідомості і соціально-правової активності молоді зумовлена протиріччям між необхідністю формування активної позиції юнаків у соціально-політичних, економічних процесах суспільства та їх недостатньою правовою підготовленістю, нерозвиненістю правової свідомості. Тому на перший план висувається проблема пошуку засобів форм та методів виховної роботи щодо формування правосвідомості, підвищення правової культури юнаків.